Ministerie van Defensie

Aanwijzing SG A/978
Extern optreden, mediacontacten en publicaties.
Februari 2020

Doelstelling van de aanwijzing

Het communicatiebeleid van Defensie is erop gericht de zichtbaarheid van en kennis over de defensieorganisatie in samenleving en politiek te vergroten. Hiermee wordt ruimte gegeven aan defensiemedewerkers om vanuit hun functionele verantwoordelijkheid toe te lichten hoe Defensie zich voorbereidt op inzet van de krijgsmacht voor nationale en internationale taken en hoe deze inzet verloopt. Dit draagt bij aan het draagvlak voor Defensie in de samenleving.

Deze aanwijzing is bedoeld voor het extern publieksgerichte optreden van medewerkers van Defensie.

Voor medewerkers van de Nederlandse Defensie Academie zijn separate mediarichtlijnen vastgesteld.

Deze aanwijzing volgt de Aanwijzingen externe contacten Rijksambtenaren met betrekking tot:

- Contacten met het parlement;
- Extern optreden, mediacontacten en publicaties.

Deze regels moeten helderheid bieden aan de medewerker zodat hij of zij ook de juiste afweging kan maken en moeten voorkomen dat informatie van Defensie voortijdig en/of onjuist in de openbaarheid wordt gebracht. Dit geldt ook voor informatie die van invloed is of kan zijn op de veiligheid van personeel en/of de organisatie of (kunnen) leiden tot operationele risico's.

Deze Aanwijzing SG vervangt Aanwijzing A/978 'Extern Optreden' d.d. 9 juli 2012.

Kader

(Militaire) Ambtenarenwet
In Nederland kennen we vrijheid van meningsuiting, maar deze is niet onbegrensd. Ambtenaren, of het nu militairen of burgers zijn, dienen zich te onthouden van het openbaren van gedachten of gevoelens indien hierdoor de goede vervulling van hun functie of de goede functionering van de openbare dienst niet in redelijkheid zou zijn verzekerd. Daarnaast is de ambtenaar verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem in verband met zijn functie ter kennis is gekomen, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt (artikel 125a, eerste lid Ambtenarenwet/ artikel 12a, Militaire Ambtenarenwet).

Deze wettelijke geheimhoudingsplicht geldt in alle gevallen van extern optreden.

Aanwijzingen externe contacten *(Regeling Nr.98M004214)*
Als kader voor contacten van rijksambtenaren met derden gelden de Aanwijzingen externe contacten rijksambtenaren (Regeling 19 mei 1998/Nr.98M004214 (Stcrt. 1998, nr. 104).

De aanwijzingen externe contacten rijksambtenaren geven aanwijzingen voor wanneer en onder welke voorwaarden contacten met parlementsleden en medewerkers van parlementsleden kunnen plaatsvinden en beschrijft de Rijksbrede kaders voor contacten met journalisten.

In deze SG-aanwijzing wordt op basis van bovengenoemde kaders beschreven hoe defensiemedewerkers concreet dienen te handelen bij de volgende situaties:

Contacten met het parlement

De minister legt verantwoording af over het gevoerde of voorgenomen beleid tegenover de Staten-Generaal. De inlichtingenplicht richting Kamer berust bij de minister. Hierin ligt besloten dat democratische controle mogelijk is en dat alle Kamerleden over dezelfde informatie kunnen beschikken. Een ambtenaar die in het kader van zijn functievervulling contact heeft met de Staten-Generaal handelt onder volledige ministeriële verantwoordelijkheid.

Vanwege deze ministeriële verantwoordelijkheid dienen de verzoeken van een van beide kamers der Staten-Generaal (1e en/of 2e kamer), om schriftelijke of mondelinge contacten met ambtenaren in het kader van hun functievervulling, vooraf te worden voorgelegd aan het bureau van de Secretaris-Generaal (BSG). De Secretaris-Generaal beoordeelt de verzoeken namens de minister, waarna de minister van Defensie de Kamer al dan niet haar toestemming verleent.

Extern optreden, mediacontacten en publicaties

Officiële publicitaire mededelingen (mondeling, digitaal dan wel schriftelijk) namens het ministerie van Defensie zijn voorbehouden aan de directeur Communicatie.

In de contacten die een ambtenaar heeft in het kader van zijn functie, geeft hij zich rekenschap dat hij als zodanig optreedt namens of ten behoeve van de minister.

De volgende drie mogelijkheden van externe contacten worden onderscheiden:

1. Contacten met journalisten c.q. vertegenwoordigers van media;
2. Externe optredens;
3. Het publiceren van artikelen en of boeken;

1. Contacten met journalisten

Journalisten werken in opdracht van een instantie die een dagblad, nieuwsblad, huis-aan-huisblad, tijdschrift, nieuwssite of bedrijfs- of overheidsperiodiek

uitgeeft, radio-, televisie- of internetprogramma's uitzendt, of (bijdrages aan) documentaires of andere vormen van nieuws maken.

Interviews met journalisten over functie-gerelateerde onderwerpen, vinden uitsluitend plaats na toestemming, of op uitnodiging van de directie Communicatie. Het interview kan begeleid worden door de directie/sectie Communicatie (van het betreffende onderdeel).

2. Externe optredens

Het delen van informatie over Defensie bij bijeenkomsten en gesprekken met personen die niet in dienst zijn van Defensie valt onder externe optredens. Denk hierbij aan spreekbeurten, conferenties, symposia, workshops, forumdiscussies en bijvoorbeeld het meewerken aan een (speel)film.

Bij het extern optreden is het gewenst dat de defensiemedewerker zich voor advies wendt tot de directie Communicatie. Al dan niet door tussenkomst van de sectie communicatie van het eigen defensieonderdeel.

Het integriteitbeginsel van de Rijksoverheid schrijft voor dat ambtenaren niet in het kader van hun functie op mogen treden als spreker bij bijeenkomsten die worden georganiseerd met een commercieel oogmerk. De leidinggevende/commandant zoals bedoeld in de regeling aanwijzing commandanten Defensie, de Commandant der Strijdkrachten en ultimo de Secretaris-Generaal beslist over uitzonderingen op deze regel.

3. Het publiceren van artikelen en of boeken

Indien een medewerker van Defensie voornemens is een artikel te publiceren, een boek te schrijven of een bijdrage daaraan te leveren, of op andere wijze over Defensie te publiceren dient dit vooraf voor advies te worden gemeld aan de directie/sectie Communicatie. Handelend vanuit zorgvuldig werkgeverschap zal de directie Communicatie in overleg met de sectie Communicatie van het onderdeel een advies voorleggen en de auteur desgewenst verder begeleiden. Het gaat daarbij om advisering en niet om het verkrijgen van voorafgaande toestemming.[1] Wel geeft het advies een indicatie van wat een toetsing achteraf zal opleveren indien de auteur besluit het advies te negeren en welke (mogelijk juridische) consequenties daaraan verbonden kunnen zijn.

Relatie met Mediarichtlijnen NLDA

Medewerkers van Defensie die in het kader van een betrekking bij, of anderszins onder toezicht van, de Nederlandse Defensie Academie publicaties verrichten of deelnemen aan externe optredens vallen onder de mediarichtlijnen NLDA en niet onder deze aanwijzing SG.

Handelen in strijd met de aanwijzing

Voor elk publiek optreden geldt dat de medewerker verantwoordelijk is voor zijn optreden en daarop kan worden aangesproken.

1 Zie artikel 7 van de Grondwet.

Bij handelen in strijd met deze aanwijzing – of een vermoeden daarvan – kan de ambtelijke leiding een onderzoek laten instellen. Afhankelijk van het resultaat van dit onderzoek kunnen disciplinaire maatregelen worden genomen conform de geldende rechtspositionele en tuchtrechtelijke regelgeving.

Bij een dergelijk onderzoek staan de volgende vragen centraal:
a. afstand tussen de functie van de betrokken ambtenaar en het beleidsterrein waarover de uitlatingen zijn gedaan;
b. de politieke gevoeligheid van de materie;
c. het tijdstip waarop de uitspraken zijn gedaan;
d. de wijze waarop de uitspraken zijn gedaan;
e. de voorzienbaarheid van de schadelijkheid ten tijde van de uitspraken;
f. de ernst en de duur van de door de uitspraken ontstane problemen voor de dienstvervulling van de betrokken ambtenaar of het functioneren van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met diens functievervulling.

Het op enigerlei wijze zonder toestemming openbaren van gerubriceerde informatie is een strafbaar feit en kan tot vervolging leiden.

De Directie Communicatie is informatie-eigenaar van deze aanwijzing.

Inwerkingtreding

Deze aanwijzing treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking op intranet.

Den Haag, mei 2020

DE SECRETARIS-GENERAAL VAN DEFENSIE

mr. G.E.A. van Craaikamp

Refertes

1. Ambtenarenwet (AW), 12 december 1929 (Stb. 530)
2. Militaire Ambtenarenwet (MAW), 19 december 1931 (Stb. 591)
3. Algemeen Rijksambtenarenreglement (ARAR), 12 juni 1931 (Stb. 248)
4. Burgerlijk ambtenarenreglement Defensie (BARD), 13 juli 1993 (Stb. 350)
5. Algemeen militair ambtenarenreglement (AMAR), 25 februari 1982 (Stb. 279)
6. Aanwijzingen externe contacten rijksambtenaren, d.d. 19 mei 1998, nr. 98M004214 (Stcrt. 104)
7. Handleiding sociale media voor Defensiemedewerkers

Gedragscode Defensie,
http://intranet.mindef.nl/DOSCO/organisatie/eenheden_directies/Staf_DOSCO/COID/bibliotheek.aspx

1. Ambtenarenwet

Artikel 125a, lid 1: De ambtenaar dient zich te onthouden van het openbaren van gedachten of gevoelens of van de uitoefening van het recht tot vereniging, tot vergadering en tot betoging, indien door de uitoefening van deze rechten de goede vervulling van zijn functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling,
niet in redelijkheid zou zijn verzekerd. Derde lid: De ambtenaar is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem in verband met zijn
functie ter kennis is gekomen, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt.

2. Militaire Ambtenarenwet

Artikel 12a, eerste lid: De militaire ambtenaar dient zich te onthouden van het openbaren van gedachten of gevoelens dan wel de uitoefening van het recht tot vereniging, tot vergadering en tot betoging, indien door de uitoefening van deze rechten de goede vervulling van zijn functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd. Derde lid: De militaire ambtenaar is verplicht tot geheimhouding van enig gegeven, de dienst betreffende, tegenover een ieder die tot kennisneming daarvan niet bevoegd is, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt.
Artikel 12bis: Het bevoegd gezag en de militaire ambtenaar zijn verplicht zich als een goed werkgever en een goed militair ambtenaar te gedragen.
Artikel 12j, eerste lid: De militair ambtenaar is gehouden tot het naar beste vermogen uitvoeren van de hem in het belang van de taakuitoefening van de krijgsmacht opgedragen werkzaamheden en diensten.

3. Algemeen Rijksambtenarenreglement

Artikel 50, eerste lid: De ambtenaar is gehouden de plichten uit zijn functie voortvloeiende nauwgezet en ijverig te vervullen en zich te gedragen, zoals een goed ambtenaar betaamt.

4. Burgerlijk ambtenarenreglement Defensie

Artikel 70: De ambtenaar vervult de uit zijn functie voortvloeiende plichten nauwgezet en ijverig en gedraagt zich zoals een goed ambtenaar betaamt.

5. Algemeen militair ambtenarenreglement

Artikel 126 (Wijze van dienstvervulling): De militair in werkelijke dienst is verplicht de hem opgedragen werkzaamheden of diensten en de overige plichten voortvloeiende uit zijn functie nauwgezet, ijverig en naar beste vermogen te vervullen, de uit dien hoofde voor hem geldende voorschriften en orders te kennen en zich te gedragen zoals een goed militair ambtenaar betaamt.

6. Aanwijzingen externe contacten rijksambtenaren
Aanwijzing 11: In de contacten die de ambtenaar in het kader van zijn functievervulling heeft met derden, geeft hij zich rekenschap dat hij als zodanig optreedt namens of ten behoeve van de minister.
Voor de ambtenaar gelden de in het algemeen voor werknemers geldende eisen die met het oog op het goed functioneren van een werkverband aan de leden van dat verband moeten worden gesteld ten opzichte van het door dat verband gevoerde beleid. Toelichting: Eerste lid: Ambtenaren zijn bij de uitoefening van hun functie altijd werkzaam voor de betrokken minister. Zij vertegenwoordigen de minister in contacten met derden; zij handelen of spreken als zodanig niet voor zichzelf. De ambtenaar dient zich van zijn positie als zodanig bewust te zijn. Tweede lid: Van een ambtenaar kan worden verlangd dat hij zich in contacten met derden net zo opstelt met betrekking tot zijn eigen ministerie of dienstonderdeel als in het algemeen mag worden verwacht van een werknemer ten aanzien van zijn werkverband (vgl. ook het begrip 'goed ambtenaar' in bij voorbeeld artikel 50, eerste lid, van het Algemeen Rijksambtenarenreglement).

7. Sociale media veranderen het beeld van Defensie
Het gebruik van sociale media biedt kansen voor Defensie en kan voor een positief beeld van Defensie zorgen. Als medewerker van Defensie kan men hierin een rol spelen. Aan het gebruik van sociale media zijn echter ook risico's verbonden, zowel voor de gebruiker als voor de organisatie.
De handleiding biedt een handreiking voor hoe je als defensiemedewerker op een veilige, verstandige en verantwoorde wijze gebruik kunt maken van sociale media, en nuttige tips en voorbeelden in de vorm van do's & don'ts.

8. Gedragscode Defensie
Defensie is een organisatie met een unieke taak: het beschermen wat ons dierbaar is. Dit doen wij door te vechten voor vrede en veiligheid. Dag in dag uit, onder moeilijke en soms gevaarlijke omstandigheden. Als wij slagen in deze gezamenlijke missie, maakt dit ons trots. In de Gedragscode Defensie staan de basiswaarden omschreven hoe wij met elkaar, anderen, middelen en bevoegdheden omgaan. Deze gelden voor iedereen, op de werkvloer, op uitzending, op de kazerne en in de top van de organisatie. Door ze te benoemen maken we duidelijk waar we voor staan, wat we van elkaar en wat anderen van ons mogen verwachten.
- VERBONDENHEID
Ik werk samen, help anderen, sta open voor feedback en spreek aan.
- VEILIGHEID
Ik werk veilig. Onveilig of ongewenst gedrag maak ik bespreekbaar of meld ik.
- VERTROUWEN
Ik zorg dat mijn collega's en de samenleving op mij kunnen vertrouwen.
- VERANTWOORDELIJKHEID
Ik toon vakmanschap en neem verantwoordelijkheid in mijn werk.